

Gramotnosti.pro život

Učíme v souvislostech

TIO a SÍTĚ

Jitka Severinová

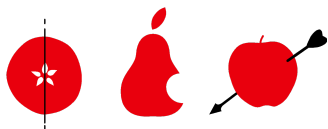
Stanislava Korcová

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Rozvoj digitální gramotnosti v příběhu:

Každodenní život s technologiemi

Správa digitální identity

Osobní bezpečí a bezpečnost v digitálním prostředí

Ochrana zdraví

Etika v digitálním prostředí

Byla noc. Všechno v Robosvětě odpočívalo. Jen z jednoho koutku se už dlouhou dobu ozývalo tukaní. V místě, které bylo osvětlené pouze **zářením** z obrazovky počítače, seděl TIO. **Nervózně rejdlil po klávesnici** a něco si brumlal pod chobůtkem:

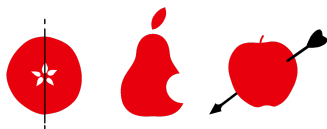
„NA OBLOZE SVÍTÍ **BLEŠKY**,
V KRMÍTKU JE **KOŠ**,
NA STOLE MÁM ČTYŘI **MYŠKY**,
Z KOSTEK STAVÍM **MOŠT**...“

TIO byl bezradný. Chtěl napsat básničku a překvapit tak u snídaně svého kamaráda Michala, ale něco mu to stále kazilo. Zkoušel to znova a znova... až vyčerpáním na té klávesnici usnul.

- *V které denní době TIO pracoval na počítači? Kolik asi bylo hodin?*
- *Jak se TIO cítil, když „rejdlil po klávesnici“?*
- *Co TIO dělal na počítači? Dařilo se mu to? (Vysvětlete si proč ano, proč ne.)*
- *Která slova v básničce se napsala jinak, než původně TIO chtěl? Dokážeš je vyměnit za ta správná?*

- *Diskutujte s dětmi o tělesném zdraví a psychické pohodě (co nám prospívá, co škodí).*
- *Diskutujte s dětmi o tom, že je nutné střídat dobu práce a odpočinku, že lidská těla nejsou „robot“.*
- *Diskutujte o tom, že jsou situace, kdy děti výjimečně chodí spát pozdě (např. Silvestr, oslavy apod.). Můžete zmínit, že někteří dospělí chodí do práce i v noci, protože to je potřeba.*
- *Diskutujte s dětmi o tom, jak se cítí, když se jim něco daří nebo nedaří. V textu se píše o tom, že TIO je „nervózní“ a „bezradný“. Znázorněte mimikou, gesty tyto emoce.*
- *Vysvětlete si s dětmi pojem „klávesnice“. Ukažte jim ji v reálu. Můžete diskutovat o tom, zda všechny klávesnice vypadají stejně (např. klávesnice česká, ruská, japonská...pro nevidomé apod.).*
- *Zkuste si do klávesnice „tukat“ jako TIO. Vyjádřete pomocí tukaní pocity, když se vám práce daří nebo naopak nedaří. Tukaní můžete také vyjádřit pomocí rytmických hudebních nástrojů.*
- *Vysvětlete si s dětmi významy zaměněných slov v básni.*
- *Vymyslete si s dětmi další slova, která změní svůj význam pouhou záměnou písmene.*

„TIO, TIO...“ slyšel robůtek odněkud z dálky své jméno. Právě tvrdě spal a vznášel se v heboučkové síti robotího snění. Ta síť se stále zvětšovala. Houkala se nahoru a dolů a doleva a doprava. TIO byl **součástí velké pavučiny**. Na každém konci bylo něco, co ho lákalo. Někdo, kdo mu nabízel, že bude jeho kamarád, ať klikne a přidá si ho do velké skupiny přátel. Někdo, kdo pro něj měl úžasnou hračku, kterou si stačí jedním kliknutím objednat. Někdo, kdo říkal, že všechno ví a všechno smí, protože sedí uprostřed té velké pavučiny a má velikánské UŠI...

- *Čeho byl TIO součástí?*
- *Jak byste to popsali? Co bylo na každém konci?*
- *Do čeho se mohl TIO kliknutím přidat? Co si mohl objednat?*

- Znázorněte s dětmi, jak se TIO houpal v síti. Využijte k tomu „padák“. Doprostřed dejte „něco“ jako TIO (možná ho již budete mít vyrobeného dle své fantazie) a houpejte padákem, jako se píše v textu: „nahoru a dolů a doleva a doprava“. Povídejte si o tom, jak se TIO cítil.
- Znázorněte si s dětmi, jak vypadá síť. Využijte například klubíčko vlny, které si budete v kroužku posílat od dítěte k dítěti. S klubíčkem dítě vždy může poslat nějakou informaci. Zajisté zjistíte, jak se informace na konci bude lišit od té původní. Můžete diskutovat o tom, že když už jednou „něco“ do sítě pustíte (informace, fotografie, osobní údaje), tak to nikdy nezmizí. Je důležité myslet na to, že když chci sdělit někomu něco osobního, sděluji to v soukromí.
- Diskutujte s dětmi o tom, zda si doma objednávají přes internet. Pokud tuto zkušenost mají, můžete téma dále rozvinout. Na co je nutné při objednávání myslet? (Ne vše si mohu finančně dovolit. Ne vše potřebuji. Ne každý obchodník je důvěryhodný). Jaké může mít nákup přes internet výhody a jaké nevýhody, rizika? (úspora času – můžeme se společně věnovat něčemu jinému, úspora peněz; nemůžeme předem vyzkoušet, posoudit kvalitu, když nám zboží nevyhovuje, složitěji vrátíme)
- Diskutujte s dětmi o tom, jak funguje reklama. Využívá naše podvědomí – pokud něco opakovaně vidíme nebo slyšíme, dostává se to do vědomí.

„TIO, TIO...“ volal na robůtka Michal a třepal s ním nad klávesnicí, co to šlo. TIO otevřel oči a nevěřícně na něj koukal.

„Něco nepříjemného se ti zdálo. Házel jsi sebou ze strany na stranu a křičel něco o ušaté síti.“

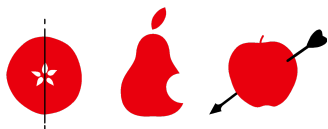

- Setkal se již TIO ve svých příbězích s něčím „ušatým“? V jakém příběhu? A co to bylo? (Je vhodné si s dětmi připomenout první příběh TIO a Robosvět, kde je zmínka o „ušaté věci“, která se v tomto příběhu opět objevila upravená odborníkem Michalem na program zaměřující písmena.)

TIO byl vděčný, že ho jeho kamarád vzbudil. Celý sen mu pověděl. I to, jak se mu nedaří napsat básničku.

„Můj milý TIO, jestli ty ses do něčeho nezamotal,“ obával se Michal nahlas.

„To, že můžeš být ve spojení s lidmi, kteří jsou od tebe daleko, je moc hezká věc. K tomu je počítač dobrý pomocník. Ale je třeba dávat velký pozor na to, s kým a co si takto povídáš. Někde uprostřed počítačového světa totiž opravdu může být někdo nebo něco se zlými úmysly. A další důležitá věc jsou kamarádi, kteří jsou blízko. Abys na ně kvůli sezení u počítače dočista nezapomněl. Chápeš, co ti říkám?“ zeptal se Michal robůtka, který na něj zíral s otevřenou pusou.

- Čeho se Michal u TIA obával? („...jestli ty ses do něčeho nezamotal.“)
- K čemu je počítač dobrý pomocník?
- Na co si však musíš dát velký pozor?

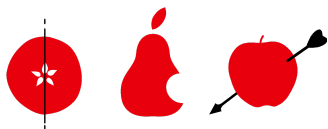
- Diskutujte s dětmi o tom, jak to vypadá, když se do něčeho někdo zamotá. Využijte různých situací ze života dětí a nezapomeňte na „zamotání se“ do internetové sítě.
- Vyjmenujte s dětmi případy, kdy komunikace přes počítač pomáhá (např. babička, dědeček bydlí daleko, jsou v nemocnici nebo v lázních apod.).
- Přiblížte si formy komunikace přes počítač (písemná, hlasová, vizuální). Ujasněte si, co všechno k jednotlivým formám komunikace potřebujete (mikrofon, web kamera apod.). Můžete si jednotlivé formy vyzkoušet pomocí dramatických činností.
- Diskutujte s dětmi o tom, co znamená „zlý úmysl“ v souvislosti s informacemi, které pustíme do internetové sítě (např. sdělení, že celá rodina odjíždí na dovolenou a byt/dům bude opuštěný....).

TIO jen kývnul hlavou, skočil Michalovi do náruče a z očí mu tekly slzičky.

„Jáá ji nevvvychodííí!... ona nennníííí v košíí...“ vzlykal.

„Myslíš tu nepovedenou ušatou věc? Ale to já přece vím, že jsi ji nevyhodil. Všiml jsem si toho hned a schoval ji do složky s názvem: Překvapený TIO. Trochu jsem ji vylepšil a včera večer pustil, aby tě zmátla při tvoření básničky,“ usmíval se Michal a mrkl na robůtka. Bylo jasné, že mu překvapení vyšlo.

„Roboty-choboty, tak to jsi byl ty! A já myslel, že se z ní stal nějaký počítačový vir!“ vypískl TIO, teď už bez slziček a s úsměvem. Bylo mu dobře s kamarádem, který mu pomáhá ve světě-robosvětě, ve kterém je stále co objevovat a čemu se učit.

- *K čemu se TIO přiznal? (Návaznost na první příběh TIO a Robosvět.) Jak se u toho cítil?*
- *Čeho si Michal všiml? A co udělal?*
- *Proč? Jak se to projevilo?*
- *Co si myslel TIO, když se mu nedařilo napsat správně báseň?*
- *Jak se TIO cítil, když mu Michal vše vysvětlil a on zjistil, že počítač nebyl napadený virem?*

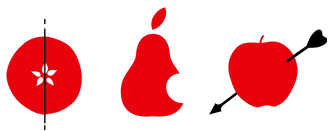

- *Povídejte si s dětmi o tom, že běžný uživatel sítí nepozná, že se „něco“ děje (např. vir, nabourání do sítě apod.), že pouze odborník jako Michal toto nebezpečí odhalí a dokáže ho odstranit. V příběhu to Michal TIOvi ukázal tak, že do počítače nainstaloval program, který mu zaměňoval písmena ve slovech.*
- *Dle možností můžete navštívit nějaké IT pracoviště.*
- *Zkuste společně různorodými způsoby vytvořit počítačové viry (např. ztvárnit výtvarně, z různých materiálů – polytechnická výchova, pohybově – např. tanec virů silných a slabých apod.).*
- *Diskutujte o virech v lidském světě, využijte encyklopedie apod. Můžete si je také ztvárnit.*
- *Vysvětlíte si s dětmi pojem „složka“ v počítači.*

„A říkanka nebude?“ zajímal se TIO.

„Jasně, že bude. Pro všechny roboťáky-choboťáky a pro děti taky. Tady ji máte.“

TIO V SÍTÍCH CHYCEN BYL,
DĚSIL HO TAM STRAŠNÝ VIR.
NAŠTĚSTÍ TO BYL JEN SEN,
ZE SÍTÍ SE DOSTAL VEN.
VŠECHNY DĚTI TEĎ UŽ VĚDÍ,
ŽE KDYŽ JENOM DOMA SEDÍ,
MŮŽE CHŘADNOUT TĚLÍČKO,
BOLET OČI, ČELÍČKO.

